

**Rangtasvirda kreativ yondashuvlarni rivojlantirish bo'yicha pedagogik  
tajribalar****Abdurahmonova Dildora Nizomjon qizi**

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

1-kurs “D” guruh talabasi

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada rangtasvirda o‘quvchilarda kreativ yondashuvlarni rivojlantirish bo‘yicha pedagogik tajribalar tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida o‘quvchilarda rang bilan ishlashda ijodiy qaror qabul qilish, vizual fikrlash va estetik didni shakllantirishga qaratilgan samarali pedagogik metodlar keltiriladi. Shuningdek, amaliy mashg‘ulotlar, interaktiv va innovatsion yondashuvlar orqali o‘quvchilarning rangtasvirdagi kreativ salohiyatini oshirishning ahamiyati ko‘rsatib o‘tiladi.

**Kalit so‘zlar:** Rangtasvir, kreativ yondashuv, pedagogik tajriba, amaliy mashg‘ulot, vizual tafakkur, ijodiy faoliyat

Rangtasvir san’ati o‘quvchilarda ijodiy fikrlash va estetik tafakkurni rivojlantirishning samarali vositalaridan biridir. Rang bilan ishlashda kreativ yondashuvni shakllantirish o‘quvchilarga nafaqat texnik ko‘nikmalarni o‘rgatadi, balki ranglar orasidagi nisbatlarni anglash, kompozitsion uyg‘unlikni aniqlash va o‘z ijodiy qarorlarini qabul qilish imkonini beradi. Pedagogik tajribalar shuni ko‘rsatadiki, o‘quvchilarda kreativ yondashuvni rivojlantirishda amaliy mashg‘ulotlar, interaktiv metodlar va innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Mashg‘ulotlar davomida o‘quvchilar ranglarni tajriba asosida uyg‘unlashtirishni o‘rganadilar, shakllar va kompozitsion elementlar bilan ishlash ko‘nikmalarini mustahkamlaydilar. Shu orqali ular rangtasvirda ijodiy qarorlar qabul qilish, vizual ifoda vositalarini tanlash va estetik jihatdan uyg‘un asar yaratish qobiliyatini rivojlantiradilar. Pedagogik jarayonda o‘qituvchining roli, metodik rejalashtirish va o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish mashg‘ulotlarning samaradorligini belgilaydi.

Rangtasvirda kreativ yondashuvni rivojlantirish o‘quvchilarning ijodiy va vizual tafakkurini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. Rang bilan ishlash jarayonida o‘quvchilar ranglarning bir-biriga nisbatini, kontrast va uyg‘unlikni aniqlash, shuningdek, kompozitsion elementlarni moslashtirishni o‘rganadilar. Shu nuqtai nazardan, pedagogik tajribalar orqali amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etish o‘quvchilarning rangtasvirdagi ijodiy salohiyatini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi.

Amaliy mashg‘ulotlar o‘quvchilarga nazariy bilimlarni amalda sinash imkonini beradi. Masalan, rang palitralari bilan ishlash, turli ranglar kombinatsiyalarini tajriba qilish, shakllar va kompozitsion markazni belgilash mashg‘ulotlari o‘quvchilarda

vizual muvozanat va estetik uyg'unlikni tushunishga yordam beradi. Shu bilan birga, muammaviy vazifalar orqali o'quvchilar ranglar va shakllar bilan ishlashda ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini mustahkamlaydilar. Masalan, o'quvchilarga "Ushbu rang kombinatsiyasida qanday tuyg'ular uyg'unlashadi?" yoki "Shakllarni joylashtirish orqali kompozitsion markazni qanday yaratish mumkin?" kabi savollar berilishi mumkin.

Mashg'ulotlarni rejalashtirishda o'quvchilarning boshlang'ich tayyorgarligi, materiallar bilan tanishligi va rangtasvir asoslarini tushunish darajasi hisobga olinadi. Boshlang'ich darslarda oddiy geometrik shakllar va asosiy ranglar bilan mashg'ulotlar olib boriladi, keyinchalik murakkabroq kompozitsion loyihalarga o'tiladi. Bu progressiv yondashuv amaliy mashg'ulotlarning samaradorligini oshiradi va o'quvchilarga o'z ijodiy qarorlarini mustaqil qabul qilish imkonini yaratadi.

Rangtasvirda kreativ yondashuvni rivojlantirishda bir nechta samarali metodlar mavjud. Masalan, eksperimentlar orqali rang uyg'unligini o'rganish, mini-loyihalar yordamida shakllar va ranglarni joylashtirish, guruh ishlarida rang va kompozitsion uyg'unlikni muhokama qilish va tahlil qilish. Shu bilan birga, o'qituvchilar mashg'ulotlarni interaktiv qilish uchun raqamli vositalardan, vizual taqdimotlardan va grafik dasturlardan foydalanishlari mumkin. Bu o'quvchilarda rangtasvirdagi ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini kengaytiradi va tajribaviy yondashuvni mustahkamlaydi.

Amaliy mashg'ulotlarning samaradorligi pedagogik sharoitlarga ham bog'liq. O'quvchilarning yosh xususiyatlari, materiallarga erkin kirish, xatolar bilan ishlashga ruxsat va o'z fikrini erkin ifodalash mashg'ulot natijadorligini oshiradi. O'qituvchi esa faqat nazariy bilim beruvchi emas, balki mentor va yo'l-yo'riqchi sifatida faol bo'lishi kerak. U mashg'ulotlarni rejalashtiradi, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga oladi va kreativ yondashuvni rivojlantirish bo'yicha turli metodlardan foydalanadi.

Pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, interaktiv metodlar, guruh va individual loyihalar, muammaviy vazifalar va raqamli vositalardan foydalanish rangtasvirda kreativ yondashuvni samarali rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, o'quvchilar guruhlarga bo'linib, rang uyg'unligi va kompozitsion markazni yaratish bo'yicha loyihalar bajaradilar, yakuniy ishlarni muhokama qiladilar va tahlil qiladilar. Shu tarzda mashg'ulotlar o'quvchilarni faollikka rag'batlantiradi, ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini mustahkamlaydi va san'atga qiziqishni oshiradi.

O'zbek sharoitida rangtasvirda kreativ yondashuvlarni rivojlantirish bo'yicha pedagogik tajribalar cheklangan, ammo innovatsion metodlarni joriy etish va amaliy mashg'ulotlarni tizimli rejalashtirish orqali bu jarayon samarali amalga oshirilishi mumkin. Materiallar yetishmasligi, dars soatlari cheklanganligi va baholashning standartizatsiyalashtirilmaganligi asosiy muammolar sifatida qayd etiladi. Shu sababli, metodik qo'llanmalar ishlab chiqish, interaktiv yondashuvlarni joriy etish va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, rangtasvirda kreativ yondashuvni rivojlantirish bo'yicha pedagogik tajribalar o'quvchilarning san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ijodiy tafakkurini rivojlantiradi va kelajakdagi tasviriy san'at mutaxassisleri tayyorgarligini ta'minlaydi. Shu yondashuv mashg'ulotlarni interaktiv, qiziqarli va samarali qiladi, o'quvchilarning vizual va ijodiy qobiliyatlarini to'liq rivojlantirish imkonini yaratadi.

Rangtasvirda kreativ yondashuvni rivojlantirish bo'yicha pedagogik tajribalar o'quvchilarning ijodiy va vizual tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarga nazariy bilimlarni amalda qo'llash, rang va shakl elementlarini uyg'unlashtirish, kompozitsion muvozanat va estetik uyg'unlikni tushunish ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, interaktiv metodlar, guruh loyihalari, muammaviy vazifalar va raqamli vositalardan foydalanish mashg'ulotlarni qiziqarli va samarali qiladi, o'quvchilarda ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Mashg'ulotlarning samaradorligi pedagogik sharoitlar, o'qituvchining malakasi va o'quvchilarning individual xususiyatlariga bog'liq. Materiallar bilan ta'minlanganlik, xatolar bilan ishlashga ruxsat va o'z fikrini erkin ifodalash mashg'ulotlarning natijadorligini oshiradi. Shu sababli, metodik qo'llanmalar ishlab chiqish, interaktiv va innovatsion yondashuvlarni joriy etish hamda mashg'ulotlarni tizimli rejalashtirish muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, rangtasvirda kreativ yondashuvni rivojlantirish bo'yicha pedagogik tajribalar o'quvchilarning san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ijodiy tafakkurini rivojlantiradi va kelajakdagi tasviriy san'at mutaxassisleri tayyorgarligini ta'minlaydi.

### **Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – № 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari //Inter education & global study. – 2024. – № 1. – С. 8-14.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Т. 3268. – № 1. – С. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари //Современное образование (Узбекистан). – 2017. – № 6. – С. 15-21.

6. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students //Science and innovation. – 2023. – T. 2. – № B10. – C. 192-198.
7. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts //International Journal on Integrated Education. – 2023. – T. 4. – № 3. – C. 60-66.
8. [The Art of Education University. Engaging Ways to Teach the Elements of Art](#)
9. [MDPI. Eye-movement and composition learning](#)
10. [Goshen College. Composition and Design Principles](#)